

بررسی رابطه عوامل جمعیتی با جهاد اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (سال 1390)

ابراهیم عزیزیان فام

با همکاری دکتر محمد جهانفر

مقدمه

نامگذاری سال بعنوان (سال جهاد اقتصادی) از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی حرکتی هوشمندانه و نماد نیاز و جهت گیری کلان کشور در مقطع کنونی از نگاه ایشان است. نامگذاری سالهای گذشته بعنوان سال اصلاح الگوی مصرف و سال همت مضاعف و کار مضاعف نیز نشان می دهد معظم له توجه و تاکید ویژه ای به مسائل اقتصادی دارند.

در یکی دو قرن اخیر بعلت افزایش رشد جمعیت عمده ای از جهان، مطالعات مربوط به شناسایی رابطه جمعیت و توسعه قوت گرفته است. تعامل و ارتباط متقابل جمعیت با توسعه از دو طریق زیر نیز امکان پذیر است:

- از طریق شناخت اثرات توسعه اقتصادی و اجتماعی بر ساختار جمعیت های انسانی صورت می گیرد، برای مثال رفاه و یا گرایش بیشتر به ازدواج، چگونه بر حجم و هرم سنی اثر می گذارد.
- بررسی نقش جمعیت بعنوان یک عامل مستقل موثر بر توسعه مورد بررسی قرار می گیرد، برای نمونه چگونه تراکم جمعیتی با مشکلات زیست محیطی، توسعه را به تاخیر می اندازد.

افزایش باروری و کاهش مرگ و میر در دهه های گذشته (و) سبب شده تا جمعیت ایران از میلیون نفر در سال به میلیون نفر در سال افزایش یابد اگر چه در دهه و بخصوص دهه رشد جمعیت با شیب تند رو به کاهش گذارده و بجای ساله دو برابر شدن با رشد در هزار، با رشد / درصد در مدت سال دو برابر می شود و این رابطه جمعیتی، توسعه اقتصادی - اجتماعی را تحت الشعاع قرار داده و جامعه را با مسائلی همچون فقر - بیکاری - مشکل مسکن - کمبود فضاهای آموزشی - گسترش افسار آسب پذیر تر و مسائلی نظیر آنها که ناشی از رشد بی رویه جمعیتی سال قبل در کهورت مربوطه بوده روبرو ساخته است و این موضوع اهمیت و ضرورت بررسی مسائل مربوط به جمعیت و تبعات آنرا آشکار می سازد و از آن جمله مسئله باروری، کنترل باروری و عوامل تاثیر گذار بر باروری است. از آنجائی که همه کشورها به فکر توسعه و رفاه هستند و عامل جمعیت نیز مهمترین نقش را ایفا میکند و باروری به عنوان مهمترین پدیده تعیین کننده نوسانات جمعیت می باشد این امر سبب شده است تا مطالعه باروری با در نظر گرفتن توسعه اقتصادی نیز از اهمیت بیشتری برخوردار باشد.

با پیشرفت اقتصاد، جامعه رو به رشد گذارده و با تحرک و با نشاط پیش می رود . در جامعه ای با اقتصاد سالم و سنجیده ، جوانان به هنگام ، مشغول کار می شوند و درآمد مناسبی را کسب می کنند که در پرتواقتصاد پویا ازدواج های بموقع و آگاهانه شکل می گیرد و بنیان خانواده که مهمترین رکن جامعه می باشد محکم و استوار می گردد .

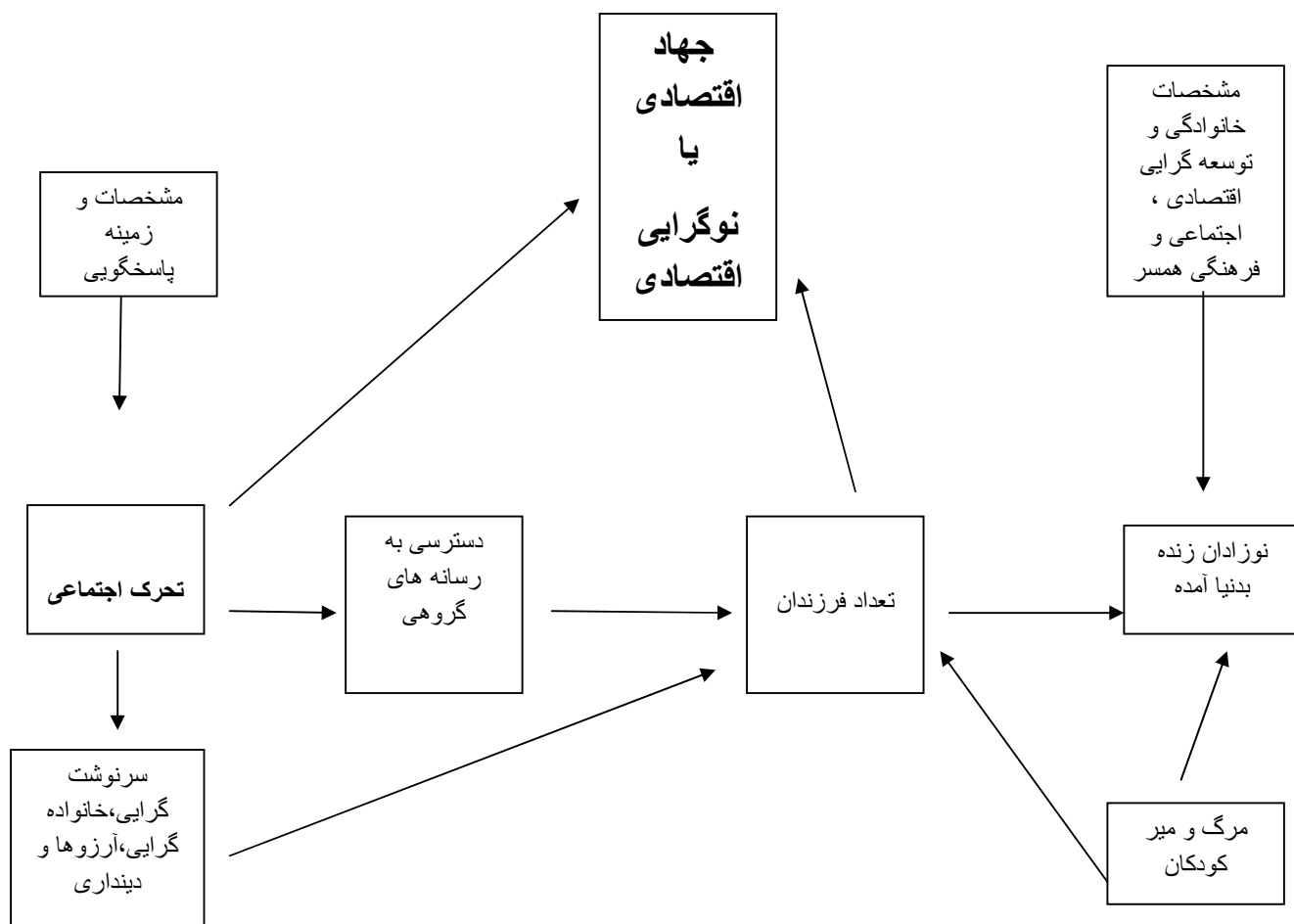
ریشه بسیاری از ناهنجاریها اعم از فساد، فحشاء، سرقت، اغتشاش ها، نارضایتی ها و همه و همه در بیکاری و رکود اقتصادی جوامع است . به بیان دیگر ، جهاد اقتصادی، پروسه ای است که ، خردورزی، معرفت دینی، رفتار مخلصانه دینی، رفاه عمومی ، زدودن بسیاری از تخلفات و جرم ها و عداوت ها و غیره را به ارمغان میاورد. رهبر فرزانه انقلاب اسلامی ، دهه چهارم انقلاب اسلامی را دهه پیشرفت و عدالت نامیدند و در سالهای اخیر راهبردهایی برای رسیدن به آن آرمان را تعیین و تبیین فرمودند . بررسی بعضی از ویژگیهای جمعیتی منطقه ای ، مناطق روستایی شهرستان ارومیه مبین بخشی از جهاد اقتصادی است .

اهداف اصلی تحقیق ، چنین بیان میشود که چگونه عامل مهمی چون جمعیت و جمعیت شناسی را در بحث جهاد اقتصادی بکار ببریم ؟ شناخت عوامل جمعیتی در جهاد اقتصادی تا چه اندازه تاثیرگذار خواهد بود ؟ در زمینه جمعیت شناسی چه گام بلندو موثری میتوان در جهت رسیدن به جهاد اقتصادی و نیز توسعه پایدار آن برداشت ؟

چارچوب نظری

در این پژوهش پس از مرور کلی نظریه هایی مانند جریان ثروت کالدول در رابطه با عوامل اقتصادی و رشد جمعیت ، نظریه نوگرایی کلیفورد (kiliford) در نظر گرفته شده است و بدین معنی است که نوسازی فیزیکی محیط و بازسازی اقتصادی، اجتماعی در جامعه های گوناگون میتواند تا اندازه ای میزان باروری را تغییر دهد و باعث روحیه آینده نگری و گرایش به آسایش و رفاه مردمی شود که نوگرایی در زندگی اجتماعی انسانها تبلور خواهد یافت و تئوری مذکور این مطلب را دنبال می کند که پیشرفت و توسعه اقتصادی و فناوری ، بر زندگی مردم حتی در زمینه عاطفی و ارزشی تاثیرمی گذارد و میتواند تغییراتی را در ارتباط با کاهش میزان مولید بوجود آورد . (کازمی تکلیمی، ص)

نمودار : مدل نظری - تحلیلی تحقیق

روش تحقیق عوامل جمعیتی و جهاد اقتصادی

روش تحلیل در این مطالعه ، تحلیل ثانویه داده های مربوط به بررسی نابرابری وضعیت اقتصادی ، آموزشی به روش پیمایشی از جمعیت آماری ، زنان کرد و ترک تا ساله ازدواج کرده ساکن در مناطق روستایی شهرستان ارومیه در سال می باشد . بر اساس فرهنگ آبادی های شهرستان ارومیه در سال ، این زنان در آبادی با ترکیب قومی کرد (/ درصد) ، ترک (/ درصد) و کرد و ترک (/ درصد) توزیع شده اند . شیوه نمونه گیری ، خوشه ای چند مرحله ای است . ابتدا سه خوشه بر حسب تعلق قومی تهیه شده است و سپس در هر خوشه روستاهای بی گروه بندی شده اند .

یافته های تحقیق

- نابرابری گروههای قومی از نظر وضع سواد و سطح تحصیلات و در نتیجه شرایط اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است:

وضع نامناسب تحصیلات :

داده های این بررسی از وضعیت نامناسب سواد و تحصیلات در گروههای قومی مورد بررسی حکایت دارد. / درصد جمعیت مورد بررسی با سواد و بقیه بی سواد بوده اند. سهم زنان ترک از مجموع جمعیت باسواد بیش از / برابر زنان کرد است. نسبت بی سواد در بین زنان کرد / درصد است در حالیکه / درصد زنان ترک باسواد بوده اند. تحلیل درون گروهی نیز نشان از توزیع نابرابر سواد و تحصیلات و در نتیجه وضعیت اقتصادی در میان گروه های قومی دارد. از کل جمعیت کرد مورد بررسی تنها / درصد باسواد بوده اند در حالیکه نسبت متناظر در میان زنان ترک / درصد است. توزیع باسوادان در سطوح مختلف تحصیلی نیز از یک نابرابری عمیق، میان گروههای قومی مورد بررسی حکایت می کند / درصد از زنان باسواد در سطح تحصیلات ابتدایی و تنها / درصد در سطح تحصیلات دیپلم و بالاتر بوده اند. در مقابل / درصد زنان ترک دارای تحصیلات در سطح راهنمایی و بالاتر بوده اند که در این میان سهم زنان با تحصیلات دیپلم و بالاتر / برابر زنان کرد می باشد. این بدان معنی است که نابرابری در سطوح بالاتر تحصیلی تشدید می شود. ($v = /$ و $sig = /$). ضریب همبستگی کرامر شدت پیوستگی بین دو متغیر را نشان می دهد. دلیل این وضعیت را شاید بتوان ناکامی دختران کرد و در راهیابی به سطوح تحصیلی بالاتر به دلایلی چون اولویت ازدواج بر تحصیل در میان کردها و محدود کردن نقش زن به خانه داری و نگه داری و مراقبت از فرزندان دانست.

- سطح باروری گروههای قومی با توجه به شمار کل فرزندان زنده بدنیا آمده مقایسه شده است. نسبت شمار فرزندان زنده بدنیا آمده بر شمار زنان واقع در سنین تولید مثل (در این بررسی، زنان ازدواج کرده واقع در سنین تولید مثل) شاخصی را به دست می دهد که در اصطلاح آن را متوسط زنده زایی نکاحی می نامیم. زنان مورد بررسی تا زمان انجام بررسی، روی هم رفته تولد زنده بدنیا آمده داشته اند که از این شمار، بیش از درصد به زنان کرد و کمتر از درصد به زنان ترک تعلق داشته است. ($f = /$ و $sig = /$) ($X^2 = /$ و $sig = /$) ($\eta = /$ و $v = /$)

متوسط زنده زایی نکاحی کل جمعیت مورد بررسی زنان کرد و ترک به ترتیب / ، / و / فرزند است. میانگین شمار فرزندان زنده بدنیا آمده زنانی که دست کم یک تولد زنده داشته اند در میان زنان کرد (/ فرزند) بیشتر از زنان ترک (/

فرزند) است. متوسط زنده زایی نحاحی و میانگین فرزندان زنده بدنیا آمده در میان کردها بیشتر از ارقام متناظر در جمعیت مورد بررسی و ترک هاست. میانه فرزند برای زنان کرد نیز گویای آن است که درصد آنها تا زمان بررسی فرزند

بدنیا آورده اند. نتیجه آزمون تحلیل واریانس و سطح معنی داری آن ($f = /$ و $sig = /$) نشان می دهد که تفاوت باروری گروههای قومی مورد بررسی به لحاظ آماری معنی دار است. آماره کای اسکور ($\chi^2 = /$) و ضریب همبستگی کرامر ($v = /$) نیز بر معنی دار بودن تفاوت ها و شدت آن صحنه می گذارند. با این ترتیب شرایط مختلف جمعیتی کرد و ترک شهرستان ارومیه جهاد اقتصادی متفاوتی را می طلبد.

جهاد اقتصادی در بخش صادرات نفتی، غیر نفتی و کشاورزی :

از آنجا که صادرات، نیروی محرکه توسعه اقتصادی در جهان معاصر محسوب می شود هر اقدامی که در جهت توسعه صادرات انجام گیرد اثرات پر دامنه ای بر: سطح اشتغال در کشور، میزان درآمد ارزی، تقویت بنیه اقتصادی کشور و نهایتاً افزایش صادرات تا سطحی که از صدور نفت خام بی نیاز شود مهم ترین حرکت جهادی است که می تواند در میهن اسلامی ما در عرصه جهاد اقتصادی انجام گیرد.

جهاد اقتصادی نفتی و غیر نفتی :

اقتصاد در جامعه ما هنوز هم نفتی است و بخش عمدهای از برنامه های توسعه جامعه ما از مواهب نفتی بهره مند می شوند. مردم مابا جهاد اقتصادی از دستاورد خود بهره مند می شوند و نتیجه توجه به صادرات غیر نفتی این است که وابستگی به درآمد نفتی کم شده و فرهنگ مجاهدت در مردم ما نهادینه می شود. مملکت نیز با دستاورد کار جهادی اداره میشود و نه با نفت آماده برای مصرف، و به این ترتیب به عدالت اجتماعی نزدیک شده و در آینده نیز از سرمایه آیندگان هزینه نمی کنیم. هم اکنون میزان صادرات نفت ایران طی سی سال گذشته به نصف کاهش یافته است. در حالیکه میزان صادرات نفت ایران در سال معادل میلیون و هزار بشکه اعلام شده بود. این میزان در سال یعنی سی سال بعد از انقلاب به میلیون و هزار بشکه کاهش یافته است.

هر چند میزان صادرات نفت ایران در این دوره زمانی، کاهش قابل توجهی را تجربه کرده است اما با این حال میزان درآمد حاصل از این صادرات در سال معادل با میلیارد و میلیون دلار اعلام شده و میزان درآمد حاصل از صادرات در سال معادل دلار گزارش شده است که این خود یک جهاد اقتصادی به حساب میاید.

روند صادرات کشور در سالهای گذشته بیانگر ارتقاء سطح صادرات غیرنفتی در سالجاری ایران است، بر اساس برخی آمارهای رسمی، میزان صادرات غیر نفتی ایران در فاصله سالهای تا حدود میلیارد دلار بود، اما از سال به بعد به تدریج روند صادرات غیر نفتی کشور رشد فزاینده ای به خود گرفته و در سال این رقم به میلیارد و

میلیون دلار، در سال به میلیارد و میلیون دلار رسید. اما در سال صادرات غیر نفتی کشور از مرز میلیارد دلار گذشت. ضمن اینکه این رقم در سال نیز رقمی معادل میلیارد و میلیون دلار را تجربه کرد و از سال به بعد صادرات غیر نفتی برای نخستین بار از پیش بینی برنامه چهارم فراتر رفت و به حدود میلیارد رسید. این جهاد در صادرات غیر نفتی هنوز هم جای تلاش بسیار دارد.

درکشور ما بخش کشاورزی بدلیل تنوع آب و هوایی، اشتغالزایی مناسب، سرمایه بری نسبی کمتر و بسیاری از مزیت های دیگر همانند برخی از کشورهای پیشرفته نقش محوری در توسعه اقتصادی داشته و همواره در اولویت بوده است نقش جهاد سازندگی در کشاورزی در اوایل پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و تلفیق مسائل اقتصادی با کلمه جهاد نشان میدهد که ما میتوانیم با حرکتهای ارزشی و جهاد گونه و استفاده از ظرفیتهای موجود جهت تحقق توسعه کشاورزی اقتصادی گامهای اساسی تری برداریم. از این رو لازم و بلکه ضروری است، با بررسیهای دقیق کارشناسی و برنامه ریزی مناسب و مهندسی مجدد فعالیتها و برنامه ها، به تعریف طرح ها و پروژهای که ما را به سوی تحقق این هدف مهم یعنی جهاد اقتصادی در زمینه کشاورزی سوق می دهد حرکت کنیم در این راستا همت بلند کارشناسان فرهیخته و کارکنان پر تلاش و مدیران مدبر سازمانها بایستی جلوه ای دیگر از شعار ((همه با هم)) را نجوا نموده و به شعار ((همه با هم جهاد اقتصادی در بخش کشاورزی)) را ارتقا دهیم.

گسترش دانشکده های کشاورزی و تربیت نیروی تحصیلکرده موجب توسعه کشاورزی می گردد و تغییر و تحول از کشاورزی سنتی به کشاورزی علمی و صنعتی و لزوم بهره برداری بهینه از منابع خام طبیعی در این بخش، خود جهاد کشاورزی می باشد. در رهگذر جهاد اقتصادی، دانشگاه های کشور می توانند از جهت توانمند سازی نیروی کار نقش عمده ای را عهده دار شوند.

رابطه بین عوامل جمعیتی و جهاد اقتصادی :

بدلیل ارتباط متقابل جمعیت با توسعه اقتصادی می بایست در کلیه مراحل جهاد اقتصادی، جمعیت از حیث محتوایی و نیز در شعبه های جمعیت شناسی مورد بررسی دقیق قرار گرفته و برنامه ریزی شود. بدین معنی که :

از نظر محتوایی، جمعیت‌شناسی شامل توزیع جغرافیایی، توزیع جنسی و سنی، حرکات زمانی و مکانی، ترکیبات جمعیتی و جنبه‌های بیولوژیکی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی است. و از نظر شعبه‌ها شامل شعبه جمعیتی به شرح ذیل می‌باشد:

تاریخی، صوری، توصیفی، ریاضی، اقتصادی و اجتماعی، پزشکی، ژنتیکی، جغرافیایی، مردم‌شناسی.

از زمانهای قدیم تاکنون غالب کسانی که مسائل جمعیتی را مطالعه و اظهار نظر کرده‌اند به اهمیت جنبه‌های اقتصادی جمعیت نیز اشاره داشته‌اند. به عنوان مثال - طرفداران افزایش مولید و جمعیت - طرفداران کاهش زاد و ولد و جمعیت - طرفداران ثبات جمعیت - طرفداران تناسب جمعیت

در نظریه‌های فردی یا مکاتب مختلف اقتصادی (از قبیل فیزیوکراتها، مارکسیسم و سوسیالیسم) هر یک به نحوی امور اقتصادی را با جمعیت، مرتبط دانسته و اظهار نظر کرده‌اند. بعنوان مثال به چند نمونه ارتباط جمعیت و اقتصاد اشاره کرده و علاقمندان را به منابع مربوطه سوق می‌دهیم: - نظریه مزد و جمعیت (سیسموندی) - رشد اقتصادی و محرک جمعیتی (پرو) - اثر افزایش جمعیت در روابط کشاورزی (اکرامان) - تغییرات جمعیت تابعی از رشد اقتصادی است (روستو)

در برنامه ریزی جهت توسعه اقتصادی بایستی حتی برنامه ریزیهای غذایی، بهداشتی، آموزشی و مسکن نیز با در نظر گرفتن ملاحظات جمعیتی مد نظر قرار گیرد بعنوان مثال در برنامه ریزی غذایی: - جوان سنی (کمتر از ۳ ساله) نیاز به مواد پروتئینی و پرکالری دارند - جمعیت جوان (۳ - ۱۵ ساله) نیازمند مواد پرکالری می‌باشند. - جمعیت میان سال (۱۵ - ۳۰ ساله) ترکیبی از مواد غذایی فوق را نیاز دارند. - جمعیت پیرسن (۳۰ ساله به بالا) که اغلب نیازمند به مواد غذایی (کم چرب، میوه و سبزیجات) می‌باشند. لازم بذکر است که تعداد جمعیت‌های فوق نسبت به گذشت زمان در حال تغییر و تحول بوده و حتما می‌بایست، توسعه اقتصادی و اجتماعی نیز مطابق با تغییرات جمعیتی هماهنگ شده و برنامه ریزی گردد.

به همین ترتیب در جهاد اقتصاد آموزشی و در جهاد اقتصاد سکونتی، تغییرات مربوط به توزیع جغرافیایی جمعیت، توزیع سنی و جنسی، ترکیبات جمعیتی، تحولات زمانی و مکانی جمعیت و بالاخره جنبه‌های بیولوژیکی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جمعیت مورد نظر خواهد بود.

سیاستهای جمعیتی، مجموعه نظریه‌ها، تدابیر و برنامه‌هایی است که موجب هماهنگی جمعیت با شرایط (فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی) لازم برای رسیدن به رفاه و توسعه جامعه می‌شود و شاخصهای جمعیتی از قبیل میزانهای مولید، مرگ و میر، امید به زندگی، رشد جمعیتی، میزانهای مولید و باروری، تجدید نسل، میزانهای شهرنشینی، مهاجرت، همسرداری، آموزش، اشتغال، مشارکت شغلی، شیوع وسایل پیشگیری، توازن بخشی ساختار جمعیت و منابع غذایی، بهداشتی، سکونتی و آموزشی

موردنیاز برای برنامه ریزی سیاست های جمعیتی است و در نتیجه جهاد اقتصادی لازم را برای رسیدن به توسعه تدارک می بیند.

در برنامه ریزی های توسعه اعم از توسعه و جهاد اقتصادی یا اجتماعی باید گفت هدف از توسعه ، بهبود وضعیت زندگی انسانها است، شناخت کمی و کیفی جمعیت و منابع زیستی کشور یا منطقه بسیار اساسی است. برای توجه به وضع کمی و کیفی زندگی مردم ، چگونگی بخشایش و توزیع سنی و جنسی و جغرافیایی جمعیت ، مورد نظر بوده و شناخت جمعیت از طریق جمع آوری اطلاعات مختلف جمعیتی (سرشماری) از وسایل کار جهاد اقتصادی می باشد .

پرورش نیروی کار از جمله سیاستهای دانشگاههای کشور است . و در بسیاری از کشورها از جمله در (UITM) دانشگاه بین المللی فناوری مالزی ، همت عمده ای صرف کاربردی کردن علوم دانشگاهی برای هدفهای اقتصادی می شود .

نتیجه گیری و پیشنهادات

مطالب ارائه شده گواه این است که بین جهاد اقتصادی و عوامل جمعیتی هر جامعه رابطه ای تنگاتنگ و قویتر از دیگر امور اجتماعی وجود دارد که نمی توان آنرا نادیده گرفت . قطعا بایستی در سیاست های مربوط به جهاد اقتصادی ، عوامل جمعیتی بطور دقیق مورد بررسی و توجه لازم قرار گیرند تا انشا .. بتوانیم به توسعه و جهاد اقتصادی پایدار، مطلوب و شایسته ای برسیم . و در این جا لازم است جهت رسیدن به این اهداف یکسری راهکارها و پیشنهاداتی بشرح ذیل ذکر گردد .

پیشنهادهایی برای کاربرد جمعیت در جهاد اقتصادی :

- دولت در پیشبرد اهداف مربوط به جهاد اقتصادی حتما بایستی از نظرات و پیشنهادات جمعیت شناسان ، پیشکسوتان و متخصصین رشته جمعیت شناسی بعنوان مشاورین ارشد استفاده نماید چرا که همیشه پی بردن به میزان رشد سالانه جمعیتی و نیز تحقیق در مورد نتایج کار در زمینه عوامل جمعیتی می تواند بهترین راهگشای برنامه توسعه و جهاد اقتصادی پایدار در جامعه باشد.
- جابجایی و دینامیک جمعیت در بحث جهاد برای توسعه اقتصادی بایستی مد نظر قرار گیرد تا نسبت به تغییرات آن برنامه ریزیهای دقیق و مناسب داشته باشیم.
- در برنامه ریزی برای جهاد و توسعه اقتصادی، تعداد جمعیت از نظر فعال ، غیر فعال و نیز سنین دوره آماده سازی (- ساله) ، دوره بهره دهی (- ساله) ، دوره بهره گیری (ساله به بالا) بایستی کاملا مشخص گردیده و مد نظر قرار بگیرد.
- از نظر تنظیم خانواده ، آموزشهای لازم برای خانواده ها ارائه گردد تا بنا به شرایط جمعیتی کشورمان تعداد فرزندان از / فرزند برای هر مادر کمتر نشود و به دین ترتیب از رشد منفی جمعیت و تبعات ناشی از آن جلوگیری شود.

- مهاجرت‌های داخلی باید برنامه ریزی و کنترل شده و روند مهاجرت بایستی هماهنگ با افزایش تولید در بخش های کشاورزی، خدمات و به خصوص هماهنگ با شیوع صنایع شهری و یا صنایع کاربردی در کشاورزی روستاهای کشور باشد.
- مهاجرت‌های داخلی باید کنترل گردند تا توازن نیروی انسانی در بخشهای مختلف اقتصادی به هم نریزد که در این صورت نه تنها مهاجرین موجب بحران اقتصادی نمی شوند بلکه به تمام معنا سازنده راهی برای رسیدن به جهاد اقتصادی پویا خواهند بود.
- مهاجرت وارونه، برنامه ریزی شود و به مرحله اجرا درآید تا مانند کشور چین در زمینه تولیدات و صادرات به جایگاه بالا و در نتیجه به توسعه و جهاد اقتصادی مطلوبی برسیم . در برنامه مهاجرت وارونه بجای اعزام نیروی کار به خارج کشور، تکنولوژی و سرمایه به داخل کشور هدایت می شود تا سرمایه گذاران خارجی به عشق نیروی انسانی ارزانتر، بتوانند فناوری و سرمایه خود را در کشور ما نیز به تولید رسانده ، بازارهای بین المللی را اشباع نمایند.
- **در خصوص مهاجرت‌های بین المللی** می توان بدین صورت برنامه ریزی کرد که دولت ایران بایستن یک قرارداد مهاجرتی با کشور مورد نظر، نیروی انسانی لازم را بصورت ادواری پرورش داده و در چهارچوب مقررات بین المللی آنهم در مقاطع مختلف زمانی، گروههایی را اعزام و پس از چند سال به وطن بازگرداند ، در این صورت هماهنگی لازم برای آماده سازی، اعزام، اشتغال بموقع، بهره مندی از بیمه کار و اشتغال با تامین بهداشت در رفاه نسبی کارکنان و بالاخره بازگشت آبرومندانه مهاجرین با الگوی قانونی لازم فراهم میشود و دولت ایران نیز همچون دیگر کشورهای مهاجر فرست دسته جمعی ، میتواند درصد مناسبی از حقوق کارکنان را بعنوان آماده سازی ، تنظیم و هماهنگی برنامه مهاجرتی دریافت کرده و پس از بازگشت مهاجرین مهارت دیده در زمینه صناعی سرمایه گذاری کند .
- نسبت به تولیدات داخلی مخصوصا در بخش بکار گیری صنایع در کشاورزی توجه و حمایت‌های لازم از محیط آموزشده تا بازار عرضه تولیدات کشاورزی صورت گیرد .
- خلاءهای موجود در سیستم تولیدات کشورمان را بررسی و مشخص کنیم و در آن زمینه تولیدات بیشتری را داشته باشیم .
- مهمترین بخشی که بیشتر می توان جهاد اقتصادی را به مرحله اجرا درآورد، تولید محصولات کشاورزی و نیز تولید ماشین آلات و صنایع در بخش کشاورزی است که بایستی در این زمینه به مشکلات روستائیان هم رسیدگی شود تا بیشتر به کشاورزی پرداخته و از مهاجرت بی رویه به شهرها برحذر شوند.
- با تولید محصولات کشاورزی فراوان ، با کیفیت و متنوع از عادت کردن ذائقه مردم به میوه ها و محصولات وارداتی جلوگیری کنیم و مانع به هرز رفتن سلیقه سنتی مردم کشور به محصولات زراعی، دامی، دارویی و غیره شویم .
- در بخش صنعت توریسم ، فعالیتهای برنامه ریزی های خاصی انجام شود تا توریست های زیادی روانه ایران شده و از این راه سرمایه و ارز فراوانی وارد کشورمان گردد.

- در بخش صنعت نفت ، سعی کنیم صادرات نفت خام را کاهش داده و صادرات غیر نفتی را افزایش دهیم که در این صورت می توان از کاربرد جمعیت بعنوان نیروی انسانی به جهاد اقتصادی مناسبتری نزدیک شد .

- پرورش نیروی کار در آموزش با انجام مراقبتهای لازم خود یک جهاد اقتصادی است و سهم دانشگاهها برای جهاد اقتصادی کشور اساسی است برای مثال پرورش مهندسين کشاورزی وقتی تحقق می یابد که در حین آموزشهای نظری با اختصاص قطعات زمینی به دانشجویان برای کشت و کار و نظارت و مراقبتهای دائمی اساتید با اهداف کسب مهارت دانشجویان موجب اشتغال بیشتر فارغ التحصیلان کشاورزی به شغل مربوط خواهد شد در این صورت درصد شاغلین کنونی به صد در صد نزدیک شده و سرمایه گذاری های دانشگاهی در راستای جهاد اقتصاد کشاورزی به هدفهای توسعه نزدیکتر می گردد.

- از آنجاکه تنظیم رشد اقتصادی گامی موثر برای سال جهاد اقتصادی است . لازم است از طریق ایجاد زمینه های شغلی بیشتر ، سطح تولید کشور آنچنان گسترده شود که با صادرات غیر نفتی رشد اقتصادی سالیانه ایران اسلامی به برابر رشد سالیانه جمعیتی ایران ، نزدیک گردد.

منابع

- جهانفر، محمد () ،برنامه ریزی جمعیت و نیروی انسانی، تهران :نشرجهان فرهنگی دانشگاه تهران،چاپ اول
 - جهانفر، محمد () ،مبانی جمعیت شناسی،تهران:نشر دهخدا، چاپ اول
 - جهانفر،محمد () ،دانش خانواده سالم جمعیت و تنظیم خانواده،تهران:نشر جهان فرهنگی دانشگاه تهران،چاپ اول
 - اینترنت به آدرس: www.radiomaaref.ir
 - اینترنت به آدرس: hamshahrionline.ir/news-۱۱۰۴۰۰.aspx.
 - اینترنت به آدرس: www.donya-e-eqtasad.com/default-view.asp?@=۱۶۴۲۲
 - مقاله آقایان محمودقاضی طباطبایی و محمد شیری تحت عنوان ،بررسی الگوهای علل مرگ ومیر و رابطه آن با توسعه اجتماعی و ساختار اشتغال در سطح شهرستانهای ایران
 - سخنان مقام معظم رهبری/ پیام نوروزی
 - مطالب عنوان شده توسط مدعوین اولین همایش جهاد اقتصادی دانشگاه آزاد اسلامی رودهن با موضوع **چالشها و راهبردها**
- (در تاریخ / /)

